

Seleucia

Sayı XII - 2022

Olba Kazısı Serisi

Seleucia XII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, belirtilen yazım kurallarına uygunsayınlanı, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını Seleucia yayınına devretmiş sayılır. Seleucia kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı IV - 2014'den itibaren TR Dizin Ulakbim'de ve 2021'den itibaren Erih Plus'ta taranmaktadır.

<http://www.seleuciadergisi.com>

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Fikret Yegül
Murat Özyıldırım (Baş Editör)

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Mehmet Tekocak
Prof. Dr. Ceren Ünal
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Erkan Alkaç
Doç. Dr. Figen Çevirici Coşkun
Doç. Dr. Merih Ereğ
Doç. Dr. Deniz Kaplan
Doç. Dr. Fikret Özbay
Doç. Dr. Sema Sandaleci
Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Dr. Öğr. Üyesi Sabri Arıcı
Dr. Öğr. Üyesi Safiye Aydın
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Murat Özgen
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Yeğin
Dr. Vujadin Ivanisevic
Dr. Murat Özyıldırım

Seleucia
Olba Kazısı Serisi
Sayı: 12

ISSN: 2148-4120
ISBN: 978-625-7799-51-5

Yazışma Adresi

Dr. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü,
33343 Mersin - Türkiye.
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E-posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Yayın Adı: Seleucia (Dergi)

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın

Yayın Şekli: Yıllık - Türkçe

Yayın Sahibi: Bilgin Kültür Sanat Org. Yay. Bas.

Dağ. Paz. Gıd. İnş. San ve Tic. Ltd. Şti. adına
Engin Devrez

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Engin Devrez

Yayının İdare Adresi: Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.

Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara.

Tel: 0312 419 85 67

Sertifika no: 20193

www.bilginkultursanat.com

e-mail: bilginkultursanat@gmail.com

Baskı

Parkur Form Ofset Matbaacılık
Merkez San. Sit. 1341. Cad. No: 45
İvedik OSB, Yenimahalle - Ankara.
Sertifika No: 42235

Teknik Düzenleme

Arş. Gör. Burak Erdem

Dağıtım

Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara.
Tel: 0312 419 85 67

Seleucia | Sayı 12 | Mayıs 2022

Quae visa vera, quae non veriora:
An Essay On The Poetics of Monumentality
Quae visa vera, quae non veriora:
Klasik Mimaride Şiirsel Anıtsallık Üzerine bir
Deneme
Fikret Yegül
9

Holy Water and Healing Practices at the
Pilgrimage Site of Hagia Thekla at
Meryemlik
Meryemlik Azize Thekla Hac Merkezi'nde Kutsal
Su ve Tedavi Uygulamaları
Arabella Cortese
27

Palaiologoslar Dönemine Ait Kadıkalesi/
Anaia Buluntusu “Meryem Hagiosoritissa
ve Daniel Aslanlar İninde” Betimli Bir Grup
Trakhy
A Group of Trachy from Kadıkalesi/Anaia with
Representations of “Virgin Hagiosoritissa” and
“Daniel in The Lion’s Den”
Ceren Ünal
53

Hellenistic and Early Roman Imperial Glass
Finds from the Acropolis of Olba
Olba Akropolisini Hellenistik ve Erken Roma
İmparatorluk Dönemi Cam Buluntuları
Emel Erten – Emine Akkuş Koçak
69

International Relations and Creating Caliphal
Image in the Palace of Medinat’al Zahra in
Andalusia
Endülüs Sarayı Medinetü’z-Zebra’da
Uluslararası İlişkiler ve Halifelik İmajının İnşası
Meltem Özkan Altınöz
95

Sinop Balatlar Kilisesi Kazılarında Ortaya
Çıkartılan Kitap Pimleri
Book Pins Unearthed During The Excavations
of Sinop Balatlar Church
Sanem Soylu Yılmaz
111

Karia Stratonikeias’ndan Bir İyi Çoban
Heykelciği
A Good Shepherd Statuette from Carian
Stratonikeia
Fatma AYTEKİN
123

Yeni Kazılar ve Araştırmalar Işığında
Anemurium’dan Bir Mezar Örneği:
A I 6 Nolu Mezar
A Tomb Example from Anemurium in the Light
of New Excavations and Researches: Tomb A I 6
Mehmet Tekocak – Mevlüt Eliüşük
139

Kilikia’daki Flaviopolis Kentine Ait
Yayımlanmamış Sikkeler
Unpublished Coins of the City of Flaviopolis in
Cilicia
Fatih Erhan
161

Klazomenai FGT Sektöründen Ele Geçen
Plastik Bantlı Amphoralar
Plastic Banded Trade Amphorae Discovered
at Klazomenai FGT Sector
Firker ÖZBAY
179

Eirenopolis (Isauria) Kırsalından Bir Şarap
Atölyesi ve Bir Üzüm Presi
A Wine Workshop and a Rock-Cut Wine Press in
the Rural of Eirenopolis (Isauria)
Ercan AŞKIN
199

Bizans Kilise Müziği Üzerine Bir
Değerlendirme
An Assessment on Byzantine Church Music
Ozan HETTO
215

Le Quien Metninde Anemurium
Piskoposluğu
The Bishopric of Anemurium in Le Quien’s
Account
Murat Özyıldırım
229

PRAEFATIO

Seleucia dergimiz on ikinci sayısında yine değerli yazarların katkılarıyla ve zengin bir içerikle sizlerle buluşuyor. Bu sayımızda, Seleucia ad Calycadnum'daki Azize Thekla kutsal yerinden, Anemurium ve Flaviopolis'e; Olba'ya kadar uzanan bir coğrafyada ulaşılan arkeolojik veriler ışığında yapılan yorum ve yaklaşımların yer aldığı Cilicia çalışmalarını okuma fırsatını bulacaksınız. Hazır Cilicia'dan çok uzaklaşmadan, Isauria'da Eirenopolis kırsalına, oradaki şarap atölyeleri ile ilgili bilgi sahibi olacaksınız. Batı Anadolu'da Kadıkalesi - Anaia sikke buluntularını, Klazomenai kazısı amphora buluntuları içinde özel bir grubu, Stratonikeia'dan iyi çoban heykelciğini tanıyacaksınız. Bu sayımızda farklılık yaratan üç ayrı çalışma da yer almakta. Bunlardan biri, sizleri Endülüs diyarına götürecektir; diğeri Bizans kilise müziği konusunda bir değerlendirme niteliğinde sizlere ulaşacak. Sonuncusu ise 1740 yılında Paris'te basılan Michel Le Quien'in yapıtında Anemurium konusunda verilen bilgileri sunacak. Mimaride "anıtsallık" kavramını çok yönlü olarak incelediği değerli çalışma ise zengin yorumlarıyla mimarlık tarihi çalışmalarında önemli bir başvuru yapıtı olacak. Seleucia'nın editörleri olarak 2011 yılından bu yana her yıl aralıksız olarak yayınlanan dergimizin on ikinci yılında sizlerle buluşmanın mutluluk ve gururunu yaşamakta ve gelecekte de yayın geleneğimizi sürdürmeyi amaçlamaktayız.

Editörler:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (Baş Editör)

PREFACE

As the commission of editors of *Seleucia* we are proud to present the twelfth issue of our journal. This issue is rich in content: Our followers will have the privilege of reading a selection of original works on Cilicia starting from the holy site of Hagia Thecla in Seleucia ad Calycadnum to Anemurium, Flaviopolis and Olba. They will be acquainted with the wine workshops in Isauria in Eirenopolis, not much far from Cilicia. This issue also contains a group of articles on the archaeology of western Anatolia such as coins from Kadıkalesi - Anaia, a specific group of amphorae from Clazomenai, a statuette from Stratonicea. We believe that three articles in this issue will particularly attract the attention of our readers, the one on the caliphal image in Medinat'al Zahra in Andalusia and the other on Byzantine music, and finally the article about the mention of Anemurium in the French scholar's Michel Le Quien's work which was published in 1740 in Paris. The valuable article on monumentality in architecture with its exceptional treatment of the subject will be a reference work of great importance for future studies of architectural history. As the editors of *Seleucia*, we are glad and proud of being able to publish continuously since 2011 and are hoping to maintain the tradition in the future.

Editors:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (editor in chief)

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. Seleucia, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayımlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto baş harfleri büyük harf, metin ve kaynakça 10 punto, dipnotlar 9 punto ile yazılmalıdır. Sayfa sayısı, kaynakça dâhil en çok on sayfa olmalıdır. Müze, kazı, yüzey araştırması malzemelerinin yayın izinleri, makale ile birlikte yollanmalıdır. Kitap tanıtımları, üç sayfayı geçmemelidir. Çalışmada ara başlık varsa bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında, 9 punto, iki yüz sözcüğü geçmemelidir. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinden oluşturulan makaleler, yayına kabul edilmemektedir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır. Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Levha sayısı her makalede 10 adet ile kısıtlıdır.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. The number of pages of each article should not be longer than ten pages, including the bibliography. If the study is on some material/materials from a museum or an excavation, the permission for publication should be submitted together with the article. The book reviews should not be longer than three pages. If there are sub-titles, the headings should be written bold with small letters. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the heading of the article, should be size of 9 points and minimum count of words should be 200. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”. The articles produced out of master’s theses or doctoral dissertations will not be accepted for publication.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows: Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given. The number of figures for each article is limited to 10.

Klazomenai FGT Sektöründen Ele Geçen Plastik Bantlı Amphoralar

Fikret Özbay*

Öz

Klazomenai'den bulunan plastik bantlı ticari amphoralar Klasik Döneme tarihlenmektedir. Amphoraların üretim yeri Klazomenai'dir. Klazomenai MÖ 4. yüzyıl yerleşiminden ele geçen parçalar halindeki ticari amphoraların büyük bir kısmı ele geçtikleri tarihlenebilir tabakalardan ve benzer örneklerden hareketle MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı ve ortasına tarihlendirilmektedir. Söz konusu tarih aralığı yerleşimin MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği-MÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen kentin ikinci yapı evresi ve MÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen kentin üçüncü yapı evresine denk gelmektedir. Bu konudaki yayın sayısı oldukça azdır. Bu amphora grubu makale içinde ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klazomenai, Ticari amphora, Klasik dönem, Ticaret, Amphora üretimi.

Plastic Banded Trade Amphorae Discovered at Klazomenai FGT Sector

Abstract

The plastic-banded trade amphorae which were found at Klazomenai were produced at the same site. The sherds of trade amphorae unearthed at Klazomenai in 4th century BC settlement levels were mainly dated to the early and mid-4th century BC in view of the layers they were obtained or their parallels. The period covers the second architectural phase of the settlement in between the first quarter of 4th century BC and of the 4th century BC and the third architectural phase of the city in the mid 4th century BC. The number of publications on this subject is very few. This group of amphorae has been studied in detail in the article.

Keywords: Klazomenai, Trade amphora, Classical Period, Trade, Amphora production.

Araştırma Tarihçesi

Yunanca iki taraflı taşınan kap anlamına gelen amphora “ἀμφορεύς veya ἀμφορέυς”¹ kentin ticari ilişkilerinin ve tarımsal faaliyetlerinin belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir. M.

* Doç. Dr. Fikret Özbay, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kütahya. E-posta: fikretozbay@dpu.edu.tr, Orcid no: 0000-0001-9004-846X.

1 Doğer 1988, 16.

Lawall, “Transport Amphoras and Trademarks: Imports to Athens and Economic Diversity in the Fifth Century B.C” isimli detaylı çalışmasının giriş kısmında, kent kazılarında ele geçen amphora parçalarının kentin ticari faaliyetlerinin anlaşılmasının yanı sıra antik dönem ekonomisinde görülen yapılanmanın ve kırsal ekonominin anlaşılmasında da önemli bir payı olduğunu aktarır². Bu çalışmanın konusunu oluşturan Klazomenai kentinin yerel üretimi olduğu düşünülen plastik bantlı amphoralara yönelik oldukça kısıtlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Söz konusu amphoralar üzerine ilk bilgileri E. Doğer tarafından 1982 yılında hazırlanan “Klazomenai Kazısı Ticari Amphora Buluntuları” isimli yüksek lisans tezinden edinmekteyiz. Doğer, 1986 yılında yayınladığı “Premiées Remarques Sur Les Amphores De Clazoménes” isimli çalışmasında Klazomenai üretimi bantlı amphora tiplerine ilişkin tespitlerini bilim dünyası ile paylaşmıştır. Araştırmacının 1990’da yayınladığı “Klazomenai’da Antik Kaynaklara Dayalı Tarımsal İhrac Ürünleri ve Ticari Amphora Üretimleri Üzerine Gözlemler” ve 1995 yılında yayınlanan “Antik Çağda Amphoralar” isimli çalışmalarından da plastik bantlı amphoralara ilişkin bilgiler edinmekteyiz. İ. Hasdağlı tarafından 2010 yılında tamamlanan “Klazomenai HBT Sektörü Klasik Dönem Tabakalarının Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tez çalışmasında, FGT Sektörünün kuzeyinde düzensiz bir plan sergileyen Geç Klasik dönem yerleşiminde tabakalardan ele geçen tüm seramik buluntularla birlikte plastik bantlı amphoralar üzerine de detaylı bir değerlendirme yapılmıştır. Hasdağlı tarafından 2012 yılında yayınlanan bir diğer çalışmada, HBT Sektöründe yer alan kuyularda tespit edilen plastik bantlı amphoralar aynı kuyularda tespit edilen diğer seramik buluntularla birlikte incelenmiştir. T. Selçuk tarafından hazırlanan “1992-1995 Yılları Arasında Phokaia Kazılarında Bulunmuş Amphoralar” başlıklı yüksek lisans tezinde bantlı amphoraların yoğun olarak ele geçtiği bir başka merkez olan Phokaia örnekleri için ağız profili baz alınarak tipolojik bir gruplandırma yapılmıştır. C. Atila ve E. Okan tarafından hazırlanan “New Observations about Fourth Century BC Clazomenian Trade Amphoras” isimli çalışmada, Phokaia kazılarında ele geçen plastik bantlı amphoraların tipolojisi ve kil yapısı üzerine yaptıkları tespitler bilim dünyası ile paylaşılmıştır.

Bu çalışmada amaç, Klazomenai MÖ 4. yüzyıl yerleşiminde steril tabakalardan ele geçen plastik bantlı amphoraların, ele geçtikleri tabakalarla bağıntılı olarak yeniden ele alarak, kronolojik bir dizine oturtulup oturtulamayacağı sorusunun yanıtı aranacaktır. Bu noktada kentin kompakt bir tarihçesi konunun daha net anlaşılmasında yardımcı olacaktır.

İzmir körfezinin güney batısında, Urla ilçesinin İskele Mahallesiye lokalize edilen Klazomenai Antik Kentinde³ amphora üretimine ilişkin en erken veriler MÖ 7. yüzyılın son çeyreği-MÖ 6. yüzyılın başlarını işaret etmekle birlikte⁴ kentin MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında amphora üretimini en üst seviyeye taşıyarak Khios, Lesbos, Samos ve Miletos gibi dönemin

---

2 Lawall 1995, 1.

3 Özbay 2004, 133.

4 Doğer 1990, 106.

önemli amphora üreticisi merkezleri arasında yer aldığı arkeolojik verilerle kanıtlanmıştır⁵. Ancak MÖ 6. yüzyılın sonu-MÖ 5. yüzyılın başına gelindiğinde, Klazomenai'da amphora üretiminin kesintiye uğradığı görülmektedir ki bu kesinti şüphesiz Pers hegemonyasına karşı başlatılan Ionia ihtilali ile doğrudan ilintilidir.

Ionia ihtilalinin MÖ 494'te Persler tarafından şiddetli bir şekilde bastırılması ve ardından isyan girişimine katılan kentlere uygulanan sert yaptırımlardan Klazomenai kenti de payını almış; ana karadaki yerleşim kentin hemen karşısında bulunan Karantina Adasına taşınmıştır⁶. Bu dönemde Klazomenai (MÖ 5. yüzyıl boyunca) "ada-kent" olarak varlığını sürdürmüştür. Klazomenai halkı Sparta-Pers ve Atina arasındaki mücadelede Atina'dan yana tavır almış olsa da halk kendi içinde Atina yanlısı Demokratlar ve Sparta yanlısı oligarhlar olarak ikiye ayrılmış, bu görüş ayrılığı Klazomenai halkı için fiziksel ayrılığı da beraberinde getirmiştir⁷. MÖ 413'te Atina'nın Sicilya bozgunu ardından MÖ 412 'de Sparta yanlısı Oligarh Klazomenai halkı anakarada Polikhne isimli yeni bir yerleşim tahkim etmiş⁸, ancak anakaradaki bu yeni yerleşimin ömrü uzun sürmemiştir. Atina'nın gücüne tekrar kavuşmasının ardından oligarşi yanlısı Klazomenai halkı Polikhne'nin istihkâmından bir yıl sonra Karantina Adasına geri dönmüştür. MÖ 405 yılında Atina Aigos-Potamoi savaşında Sparta karşısında aldığı yenilginin ardından oligarh Klazomenai halkı anakarada Karantina Adasının hemen karşısında Khyton isminde yeni bir yerleşim kurmuştur.

Klazomenai'da 1979'dan itibaren sürdürülen kazı çalışmaları sonucunda FGT Sektöründe tespit edilen ızgara planlı Geç Klasik döneme ait yerleşimin Thukydides'in bahsettiği Khyton yerleşimi olduğu düşünülmektedir. Üç evreli olduğu tespit edilen Geç Klasik dönem kentinin kuruluş evresi olarak da isimlendirebileceğimiz 1. yapı evresi (MÖ 5. yy sonu-MÖ 4. yy başı)⁹ sonunda yerleşimin terkinin ardından halkın kente dönüp konutları tekrar inşa etmesi 2. yapı evresi (MÖ 4. yy ilk çeyreği-MÖ 4. yy ortaları)¹⁰, kentin terkenden sonra, kısa bir süre işliklerin bu alanda faaliyet göstermesi (MÖ 4. yy ortaları) 3. yapı evresi olarak belirlenmiştir¹¹. Çalışmanın konusunu oluşturan plastik bantlı amphoralar, Khyton yerleşiminde tespit edilen söz konusu yapı evrelerine ait tabakalardan ele geçmiştir.

Plastik Bantlı Amphoraların Üretim Yeri

Doğer, plastik bantlı amphoraların Klazomenai dışında Smyrna¹², Erythrai, Kyme, Leukai¹³,

5 Sezgin 2004,169.

6 Özbay 2004,133.

7 Özbay 2006, 25.

8 Thukydides 8. 14. 2.; Debord 1999, 204- 205; Bengtson 1960, 239.

9 Özbay 2006, 42-43.

10 Özbay 2006, 44-46.

11 Özbay 2006, 46-47.

12 Doğer 1986, 420, fig. 16.

13 Doğer 1990, 706.

Phokaia¹⁴, Thassos, Halikarnasos¹⁵, Abdera¹⁶, Nymphaion¹⁷dan ele geçmekle birlikte hiçbir merkezde bu denli yoğun bir üretimin bulunmadığını dile getirmektedir. Kentte son yıllarda yürütülen çalışmalar Doğer'in haklılığını bir kez daha ortaya koymuş, anakaradaki Klasik dönem yerleşimlerine ait tabakalardan çok sayıda plastik bantlı amphora parçası ele geçmiştir. Anakarada tespit edilen örnekler dışında Karantina Adasında MÖ 5. yüzyıl tabakasından ele geçen plastik bantlı amphora ağız-boyun parçası ve adanın kuzey ucunda yapılan kazı çalışmaları sırasında büyük bir yapının temel dolgusundan ele geçen ağız-boyun ve gövde altı-dip-tutamak parçaları bu amphora tipinin kentteki yoğunluğunu göstermesi açısından önem taşır.

Plastik bantlı amphoraların Klazomenai'dan sonra yoğun olarak ele geçtiği bir diğer merkez Phokaia'dır. Kentten ele geçen plastik bantlı amphoralar üzerine çalışma yapan Atila ve Okan bu amphoraların üretim merkezi olarak Klazomenai'ı göstermekte ve MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına ait Phokaia buluntusu plastik bantlı amphoralar ile Klazomenai örnekleri arasındaki kil birlikteliği ile bu savlarını desteklemektedirler. Araştırmacılar, İonia ihtilalinin sonucunda anakarada yerleşimin terkinin ardından Klazomenai'da plastik bantlı amphora üretiminin sonlandığı bu dönemden itibaren üretimin Phokaia atölyelerinde devam etmiş olabileceğini aktarır¹⁸. Phokaia'nın plastik bantlı amphora üreten ikinci bir merkez olduğu savı akla yatkın olmakla birlikte, anakaranın terkinden sonra Klazomenai atölyelerinde üretimin sonlandığı önerisini yapabilmek için öncelikle Karantina Adası kazılarında gelen sonuçların değerlendirilmesi gerekmektedir.

Plastik bantlı amphoraların kent atölyelerinde üretildiğine ilişkin bir diğer önemli tespit Sezgin tarafından yapılmıştır. Sezgin, Doğu Yunan ticari amphoralarını incelediği detaylı çalışmasında Klazomenai amphoralarına da yer vermiş, Karantina Adasından ele geçen MÖ 5. yüzyıla tarihli ticari amphoraları değerlendirirken söz konusu amphora parçalarının rafine kil yapısı ve kil rengi ile MÖ 4. yüzyıl amphoraları ile belirgin bir benzerlik içinde olduğunu belirtmiştir. Sezgin ayrıca Klazomenai üretimi krater, masa amphorası ve dinoslarda da görülen benzer kil yapısından hareketle bu dönemde Arkaik dönem kil yataklarının terk edilerek yeni kil yataklarının kullanılmaya başlandığını, bu amphora tipinin ise Klazomenai ve yakın çevresinde üretildiğini aktarmaktadır¹⁹. Sezgin'in bu tespiti plastik bantlı amphoraların kent atölyelerindeki üretimini göstermesi açısından önem teşkil etmektedir.

Hasdağlı, HBT Sektöründen ele geçen plastik bantlı amphoraların kil yapısını kırmızı veya sarı kil rengi, az miktarda mika, kireç ve kum katkılı olarak tanımlamaktadır²⁰ ki söz

14 Selçuk 1998, 47- 56; Atila- Okan 2016.

15 Hasdağlı 2012, 137, dip not. 70.

16 Dupont-Skarlatidou 2012, 254, fig. 11.

17 Čistov-Domžalski 2002, fig.14:3.

18 Atila- Okan 2016, 59.

19 Sezgin 2009, 432.

20 Hasdağlı 2012, 137; Atila- Okan 2016, 57.

konusu kil yapısı FGT Sektöründen ele geçen örneklerle de uyum gösterir. Ayrıca Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen Klazomenai üretimi MÖ 4 yüzyıl-MÖ 3. yüzyıl örneklerinin yoğun olduğu pişmiş toprak figürinlerin de benzer kil yapısına sahip olduğu görülmektedir²¹. FGT ve HBT Sektörlerinden ele geçen plastik bantlı amphoraların kent atölyelerinde üretilen pişmiş toprak figürinler ile ortak kil yapısı sergilemesi bu amphora grubunun üretim yerinin Klazomenai ve çevresi olduğunu işaret etmektedir.

FGT Sektöründen Ele Geçen Plastik Bantlı Amphoraların Tipolojik ve Stratigrafik Değerlendirmesi

MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısından itibaren amphora üretimi ile ön plana çıkan Klazomenai'da dönemin çalkantılı siyasi yapısından dolayı MÖ 5. yüzyılın sonuna değin amphora üretiminde kesinti olduğunu konunun başında belirtmiştik. MÖ 5. yüzyılın sonu-MÖ 4. yüzyılın başlarında ise kentte yeni bir amphora tipinin ortaya çıktığı görülür. Ağız kenarının altındaki kabartma şeklindeki banttandır dolayı "plastik bantlı amphoralar" olarak anılan bu yeni tipe ilişkin ilk ve en kapsamlı bilgi Doğer tarafından aktarılmaktadır. Doğer, plastik bantlı amphoraların Khios üretimi, dışa dönük ve yüksek ağız profilli²², uzun, silindirik boyunlu, oval kesitli kulplara ve konik gövde yapısına sahip²³ "Yeni Stil" amphoralar ile form bazında birliktelik sergilediğini dile getirmektedir ki söz konusu "Yeni Stil" Khios amphoralarının FGT Sektöründe MÖ 4. yüzyıl tabakalarında plastik bantlı amphoralar ile bir arada ele geçtiği görülür²⁴. Khios amphoraları ile Klazomenai amphoraları arasında tespit edilen benzer form özelliklerinden bahsederken amphora üreticisi konumundaki bu iki merkezin benzer amphora üretiminin geçişinin MÖ 6. yüzyıla dayandığı bilinmektedir²⁵. Carlson, MÖ 6. yüzyıla ait Khios C/1 amphoraları ile Klazomenai amphoraları arasında birden fazla stilistik benzerliğin varlığından söz etmektedir. Araştırmacı, iğ biçimli gövde, eğimli omuz formu ve dairesel kaide kısmını Klazomenai ve Khios amphoraları arasında tespit edilen benzer form özellikleri arasında sayarken bej rengi astar, boyalı bantlar ve şeritleri de benzer dekoratif öğeler arasında saymaktadır²⁶. Carlson'ın bu tespitleri her iki merkez arasındaki etkileşimin salt plastik bantlı amphoralar ile sınırlı kalmadığını MÖ 6. yüzyıla değin uzandığını net bir şekilde göz önüne sunar.

Doğer, çalışmasında kent kazılarında ele geçen amphora buluntuları ışığında plastik bantlı amphoraları gövde ve dip formundaki farklılıklardan hareketle iki tipe ayırmaktadır. Doğer'in sınıflandırmasında plastik bantlı amphoralara ait ilk tip omuza doğru açılarak inen boyun, baston formunda yüksek kulp, konik gövde ve oturma düzlemi oyuk düğme dibe sahip plastik bantlı amphoralar oluştururken, yay formunda kulplara sahip nispeten yuvarlak

21 Özbay 2016, 11.

22 Doğer 1990, 85-86.

23 Doğer 1990, 86.

24 Özbay 2019, 79- 83.

25 Carlson 2004, 62.

26 Carlson 2004, 62.

omuzlu ve şişkin gövdeli plastik bantlı amphoralar ikinci tipi oluşturmaktadır²⁷. Hasdağlı, HBT Sektöründen ele geçen örnekleri incelerken ağız ve dip-tutamak kombinasyonlarından hareketle tipolojik bir sınıflandırmaya varılamayacağını aktarmaktadır²⁸ ki mevcut veriler ışığında FGT Sektörü buluntuları arasında da bu tip bir tipolojik ayrıma gitmemizi sağlayacak veriler ele geçmemiştir. HBT Sektörü II No.lu kuyunun 2. tabakasından ele geçen plastik bantlı amphoralar bu amphora tipinin gövde yapısının daha net anlaşılmasında yardımcı olmuştur. Hasdağlı söz konusu kuyudan ele geçen tam ve tama yakın örnekler ışığında plastik bantlı amphoraların ölçülerini ve taşıma kapasitelerine göre değişen gövde formlarını tespit etmiştir²⁹. Hasdağlı ortalama yükseklikleri 70 cm. olan plastik bantlı amphoraların ağız çaplarının 10-12 cm. arasında değiştiğini aktarmaktadır ki bu grup altında incelediğimiz örneklerin ağız çaplarının 10-12 cm. arasında değiştiği görülür. Hasdağlı, ayrıca HBT Sektörü 2 no.lu kuyudan ele geçen tüm bir örnek ışığında bu amphoraların gövde yapısı üzerine de tespitlerde bulunmuştur.

Plastik Bantlı Amphora Ağız-Boyun Parçaları

Klazomenai FGT Sektöründen ele geçen plastik bantlı amphoraları ele alırken öncelikle ağız-boyun-kulp kısmı korunan örneklerin, Doğer'in tespit ettiği tipolojik gruplar içindeki yeri saptanmaya çalışılacak ve bu tipolojik ayrıma göre ağız profili açısından belirli bir tipin ön plana çıkıp çıkmadığı sorusunun yanıtı aranacaktır.

Çalışmada incelenen ilk grubu oluşturan amphoraların ortak özelliği ağız kısmının boyuna dik olarak yerleştirilmesidir. **Kat. No. 1 (Lev.1, Çiz. 1)** ağzın boyuna dik bir şekilde yerleştirildiği görülmektedir. Uç kısmı sivriltilmiş dik ağız kenarında düz kesitli dışa taşkın bant kısmına geçişte orta derinlikte bir oluk kullanılmıştır. **Kat. No. 2'nin (Lev.1, Çiz. 2)** dışa çekik, uç kısmı inceltilmiş, dolgun ağız kenarından dış bükey profilli bant kısmına geçiş yumuşak bir kavisle sağlanır. Dış bükey profilli bantın alt kısmı torba formunda hafif sarkıktır. Dairesel kesitli kulplar plastik bantın hemen bitimine yerleştirilmiştir. Dudak kısmı yuvarlatılmış ve dik olan **Kat. No. 3'ün (Lev.1, Çiz. 3)** dudaktan dış bükey profilli ve dar plastik banda geçiş **Kat. No. 2'e** oranla daha keskin bir kavisle belirtilmiştir. Dairesel kesitli baston kulplar ile plastik bant arasında mesafe bulunmaktadır. Bu gruba ait son örneğimiz olan **Kat. No. 4'ün (Lev. 1, Çiz. 4)** dudak kısmının belirgin bir şekilde keskinleştiği görülmektedir. **Kat. No. 2 ve 3'e** oranla hafifçe yayvanlaşan, uç kısmı sivriltilmiş dudak kısmından şişkin ve dış bükey profilli bantta geçiş belirgin hale getirilmiştir. Boyun silindirik ve yüksektir.

FGT Sektörü KG10 sokağı sondajdan ele geçen **Kat. No.1**, MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilir. **Kat. No. 2**, KG 10 sokağı (1.60m.-0.90m.) ele geçmiştir. **Kat. No. 3 ve 4**, KG 10 sokağı 1 A yapı evresine ait enkazdan ele geçerken söz konusu örneklerin tümü yerleşimin

---

27 Doğer 1990, 108.

28 Hasdağlı 2010, 451.

29 Hasdağlı 2012, 137- 138, 163, Nos. 57-58.

kuruluş evresine denk gelen MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreğini işaret eder. FGT Sektörü 1C evi 5 no.lu mekanın 2A evresinden ele geçen ağız profili dik ve silindirik boyuna sahip plastik bantlı amphora³⁰, 3D evinin 5 no.lu mekanında 2A evresine ait tabakadan ele geçen plastik bantlı amphora ağız boyun parçası³¹, 3F evi 7 no.lu mekanın 2B evresinden ele geçen bir diğer dik ağız ve düz boyuna sahip plastik bantlı amphora parçası **Kat. No. 2-4** ile benzer özellikler sergilemektedir. FGT Sektöründen ele geçen benzer form özelliklerine sahip diğer örnekler de tabakadan birlikte ele geçtikleri tarihlenebilir buluntular ışığında MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlendirilmektedir³². **Kat. No. 2-4** ele geçtikleri tabakalardan ve FGT Sektöründe ele geçen benzer örneklerden hareketle MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilmektedir.

Hasdağlı, HBT Sektöründen ele geçen **Kat. No. 1-4** ile benzer özellikler sergileyen örnekleri değerlendirirken dik ağız profiline sahip bu amphoraların MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına ait geç özelliklere sahip olduğunu ileri sürmekte ve bu savının desteği olarak benzer ağız profiline sahip örneklerin HBT Sektöründe tespit edilen en geç tarihli depozitlerden ele geçmesini göstermektedir³³.

Karantina Adasının kuzeyinde büyük bir yapının temel rekonstrüksiyonuna ait dolgu içerisinde plastik bantlı amphora örnekleri tespit edilmiştir. Plastik bantlı amphoralarla birlikte tespit edilen siyah firnisli seramiklerin en erken tarihli örneği MÖ 5. yüzyılın ilk çeyreğine aitken en geç tarihli örnek MÖ 2. yüzyılı işaret eder³⁴. Seramikler için önerilen bu tarih aralığı dolgu içinden ele geçen pişmiş toprak figürinlerle de örtüşür³⁵. Karantina Adasından ele geçen iki örneğin spesifik ağız-boyun profili dikkat çekicidir. Her iki örnekte de ağız silindirik boyuna dik olarak yerleştirilmiştir. İlk örnekte ağızdan bant kısmına geçiş derin bir yiv ile belirtilirken boyun üzerinde yer alan ikinci bir olukla rezerve alan oluşturulmuştur. Dolgudan ele geçen ikinci örnekte ise ağız kenarından bant kısmına geçişin oldukça yumuşak vurgulandığı görülür. Karantina Adası buluntuları ile bire bir benzer form özelliklerini paylaşan örneklerden söz etmek eldeki veriler ışığında mümkün değildir.

Phokaia, Mozaikler alanı A1 açmasından ele geçen plastik bantlı ağız parçasının **Kat.**

30 Özbay 2006, 104-107.

31 Özbay 2006, 258. Söz konusu amphora ağız-boyun parçası tabakadan Howland'ın belirlediği açık gövdeli köşeli profilli 30A tipi Attika üretimi kandille aynı tabakadan ele geçmiştir, bkz. Özbay 2006, 257. Söz konusu kandil Howland tarafından MÖ 5. yüzyılın sonu- MÖ 4. yüzyılın başına tarihlendirilmektedir, bkz. Howland 1958, 97, lev. 15, no. 418; Rhodos'dan ele geçen benzer bir diğer kandil örneği Bailey tarafından MÖ 5. yüzyılın sonu- MÖ 4. yüzyılın başlarına tarihlendirilmektedir. Bkz. Bailey 1972, 71, lev. 76-77, Q378.

32 Özbay 2006, 337. Bu örnek tabakadan MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlendirilen iki adet ince kenarlı cup-skyphosla birlikte ele geçmiştir. Bkz. Özbay 2006, 336-337.

33 Hasdağlı 2010, 454-455. HBT Sektöründen ele geçen dik ağız profile sahip örnekler için bkz. Hasdağlı 2010, Şekil 88, No: Klaz 12, 22, 26; Şekil 89, No: Klaz 28-30.

34 Siyah firnisli seramiklere ilişkin detaylı bilgi için bkz. Egeci 2014.

35 Klazomenai-Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen pişmiş toprak figürinlerin tarihlendirilmesi için bkz. Özbay 2016.

No. 2 örneği ile yakın benzerliği dikkat çekicidir³⁶. Selçuk tarafından Phokaia üretimi olarak değerlendirilen plastik bantlı amphora, ele geçtiği tabakadan hareketle MÖ 4. yüzyılın erken safhalarına tarihlendirilir³⁷.

Doğer'in, ağız profiline göre yaptığı sınıflandırmada ikinci grubu oluşturan yayvan ağızlı plastik bantlı amphoralar³⁸ FGT Sektöründen ele geçen örnekler arasında yaygın olarak görülen tiplerdir. Bu grup içinde incelenen **Kat. No. 5**'in (**Lev. 1, Çiz. 5**) üst kısmı yuvarlatılmış, uç kısmı sivri ağız kenarından orta derinlikte bir olukla plastik bantta geçişin sağlandığı görülür. **Kat. No. 5**'in korunan eliptik kesitli baston kulpları, iç bükey profilli kısa ve geniş boynu Doğer'in sınıflandırmasında *tip 2* grubuna dahil olabileceği fikrini uyandırmaktadır. FGT Sektörü 1B evi 1 no.lu mekânın 2B evresine ait tabakadan³⁹ ele geçen **Kat. No. 5**, MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlendirilmiştir. Burada dikkate değer noktalardan biri de tabakadan **Kat. No. 5** ile ele geçen plastik bantlı amphoraların ağız profilinde görülen çeşitliliktir. Tabakadan **Kat. No. 5** örneği ile ele geçen plastik bantlı amphora'dan biri, **Kat. No. 5** ile birebir benzer özellikler sergilerken diğer iki örneğin⁴⁰ **Kat. No. 6** (**Lev. 1, Çiz. 6**) ve **Kat. No. 7**'nin (**Lev. 1, Çiz. 7**) farklı profil özellikleri taşıdıkları görülür. **Kat. No. 6** dışa açılan yuvarlatılmış ağız kenarından düz kesitli bant kısmına geçiş orta derinlikte ince bir olukla sağlanmaktadır. Omuzlara doğru açılan boyun **Kat. No. 5** örneğine kıyasla dar ve yüksek, kulplar eliptik kesitlidir. Ağız boyun ve kulpların bir kısmı korunan **Kat. No. 7** örneğinde kalın bant şeklindeki dudak kısmından düz kesitli bantta geçişte derin bir oluk kullanıldığı görülmektedir. Kısa ve geniş olan boyun bant bitiminden itibaren iç bükey profil çizerek omuzlara doğru açılmaya başlar. Eliptik kesitli kulp plastik bantın hemen altına yerleştirilmiştir.

Kat. No. 8 (**Lev. 1, Çiz. 8**) Doğer'in ağız profiline göre yaptığı sınıflandırmada *tip 3*⁴¹ içinde değerlendirilmektedir. Uç kısmı sivriltilmiş dairesel profilli ağız kenarından dış bükey profilli bantta geçiş oldukça yumuşak işlenmiştir. Eliptik kesitli kulplar bantın hemen altına yerleştirilmiştir.

Bu grup altında incelen plastik bantlı amphora parçaları arasında omuz altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 8** omuzun kulp bitiminden hemen sonra daralarak gövde başlangıcına geçilmesinden dolayı konik gövdeli plastik bantlı amphoralar arasında

36 Selçuk 1998, 51, Lev. 22, fig. 66.

37 Selçuk 1998, 53.

38 Doğer 1982, 20, lev. XII, 34-36.

39 FGT Sektörü 1B evi 1 no.lu mekânın 2B evresinden Kat. No. 4 – Kat. No.6 ile ele geçen tarihlenebilir buluntular kanca ağız kenarlı sürahi ağız-boyun parçası (MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreği), dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarlı sürahi gövde- dip parçası (MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreği), dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarlı yivli boyunlu sürahi ağız- boyun parçasıdır (MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreği). Bkz. Özbay 2006, 59- 60.

40 Özbay 2006, 60, 62.

41 Doğer 1982, 30, lev. XIII, 37-38.

değerlendirilmektedir⁴². Diğer taraftan omuz başlangıcına kadar korunan **Kat. No. 5** iç bükey profilli kalın ve kısa boyun yapısı ve geniş omuz kısmından dolayı şişkin gövdeli (*tip 2*) plastik bantlı amphoralar arasında değerlendirilir. **Kat. No. 5** ve **Kat. No. 8'** in FGT Sektöründe aynı mekân içinde ve aynı tabakadan ele geçmesi her iki tipinde aynı dönemler içinde kullanıldığını işaret etmesi açısından önem taşımaktadır ki HBT Sektörü 2 No.lu kuyudan ele geçen plastik bantlı amphoralar da bu savın en net kanıtlarıdır⁴³.

Bu başlık altında incelenen son grubu Doğer'in sınıflandırmasında *tip 4* olarak isimlendirdiği ağız kenarı plastik bant formu Klazomenai amphoraları oluşturmaktadır. Ağızın üst kısmı düz olan **Kat. No. 9 (Lev. 1, Çiz. 9)** taşkın olan dudak kısmının yuvarlatıldığı görülmektedir. Dudaktan banta geçişte orta derinlikte oluk kullanılmış böylece geçiş belirginleştirilmiştir. Amphoranın korunan kısmından boyunun ince olduğu görülmektedir. **Kat. No. 10'un (Lev. 1, Çiz. 10)** üst kısmı düz, yuvarlatılmış ve dışa taşkın ağız kenarından plastik banta geçiş belirgin bir yivle sağlanmıştır. Oval kesitli kulplar dış bükey profilli şişkin bantın hemen bitimine yerleştirilmiştir. Amphoranın ağız kısmı boyuna dik oturtulmuştur. **Kat. No.10'un** boyun kısmının omuzlara doğru açıldığı görülmektedir. Omuzlara doğru açılan silindirik boyun dar ve yüksektir. Bu gruba ait son örnek olan **Kat. No. 11 (Lev. 1, Çiz. 11)** üst kısmı düz, uç kısmı yuvarlatılmış bant şeklindeki ağız kenarından bant kısmına geçiş ince bir olukla sağlanmaktadır. **Kat. No.11'in** bant ve dudak kısmının neredeyse bütünleşik olarak verilmesi dikkat çekicidir.

Kat. No. 9-11 örneklerinin her biri FGT Sektöründe tespit edilen mekânların taban alt dolgusundan ele geçmektedir. FGT Sektörü 3D evi 11 no.lu mekânın taban alt dolgusundan ele geçen kırmızı figür tekniğinde yapılmış lekanis kapak parçası Medias Ressayına atfedilmektedir. Medias Ressayının MÖ 420-400 yılları arasında etkin olarak çalıştığı göz önünde bulundurulduğunda⁴⁴ **Kat. No. 9**, MÖ 5. yüzyılın sonu-MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilmektedir. 3F evi 6 no.lu mekânının 2A evresi taban altı dolgusundan ele geçen **Kat. No. 10** dolgudan ele geçen ince kuşaklı kase ağız-gövde parçasından⁴⁵ hareketle MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilmektedir. Gruba ait son örnek olan **Kat. No. 11**, 3F evi 2B evresi tabanından ele geçen ince kuşaklı kaseden⁴⁶ hareketle MÖ 4. yüzyılın 2. çeyreğine tarihlendirilmektedir.

Çalışmada incelenen örnekler, plastik bantlı amphoraların ağız profilinde görülen çeşitliliğin kronolojik bir öncelik sonralık ilişkisi içinde olmadığını ve gövde yapısı ile ağız formu arasında belirgin bir ilişki bulunmadığı açıkça görülür. Ancak, yüksek silindirik boyunlu örneklerde ağız profilinin dik olduğu dikkat çekmektedir.

42 HBT Sektörü 2 No.lu Kuyunun 2. tabakasından ele geçen *Tip I* ve *Tip II* plastik bantlı amphoralar için bkz. Hasdağlı 2012, 163, Fig. 9, 57- 58.

43 Hasdağlı 2012, 163, Fig. 9, 57- 58.

44 Nörlling 1996, 66-67, no. 266-268.

45 Özbay 2006, 329.

46 Özbay 2006, 319.

Plastik Bantlı Amphora Dip-Tutamak Parçaları

FGT Sektöründen ele geçen dip-tutamak parçalarına baktığımızda silindirik ve konik formda iki farklı tipin varlığı görülür. Ancak her iki formun da kendi içinde birden fazla varyasyonu olduğu tespit edilmiştir. Bu başlık altında incelenen ilk örnek olan **Kat. No. 12 (Lev. 2, Çiz. 12)** kesik konik formdaki dip-tutamağının ince bir plastik bantla çevrelendiği görülmektedir. Dip-tutamağın alt kısmının içi doludur. Gövde altından itibaren korunan **Kat. No.13'** ün (**Lev. 2, Çiz. 13**) dip-tutamağını çevreleyen bant kısmının **Kat. No. 12** örneğine nazaran daha kalın olduğu görülmektedir. Bu örneğinde oturma düzlemi doludur. **Kat. No. 14'** ün (**Lev. 2, Çiz. 14**) diğer iki örneğe nazaran ince olan plastik bant kısmının altında dip, topuğa kadar düz bir şekilde ilerlemektedir. Bu hali ile **Kat. No. 14** dikdörtgene yakın bir görünüm sergiler. **Kat. No. 15 (Lev. 2, Çiz. 15)** örneğinde kalın olan plastik bantın bitiminden itibaren takip edilen baş parmak profilli dibin zemine oturan kısmının keskin ve köşeli hatlara sahip olduğu görülür. **Kat. No. 15'**in dip kısmı oyuktur. Silindirik formdaki **Kat. No. 16'nın (Lev. 2 – Çiz. 16)** orta kalınlıktaki bant kısmının dip-tutamak başlangıcından itibaren dışa taşkın olarak verildiği görülmektedir. Dışa açılan oturma düzlemi derin bir oyuga sahiptir. **Kat. No. 17 (Lev. 2, Çiz. 17)** yüksekliği ve farklı formu ile dikkat çekicidir. Dışa taşkın ve kalın olan bant bitiminden oturma düzlemine kadar olan yay profilli tutamak kısmı diğer örneklerle nazaran oldukça yüksektir.

Çalışmada incelenen plastik bantlı amphora dip-tutamak parçalarının özellikle gövde kısımları korunan örnekler, Doğer'in tipolojik sınıflandırmasında plastik amphoraların hangi tipi ile kullanıldığı konusunda fikir edinmemizi sağlar. MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen **Kat. No. 12- Kat. No. 13** örneklerine baktığımızda gövde kısmı daha geniş bir açı ile dip-tutamağa doğru inen **Kat. No. 12**, Doğer'in sınıflandırmasında *Tip II* olarak anılan şişkin gövdeli plastik bantlı amphoralar arasında değerlendirilmektedir. Gövde altına kadar korunan **Kat. No. 13** gövdenin korunan konik formundan hareketle *Tip I* içinde değerlendirilmiştir. MÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen **Kat. No. 17** yüksekliği ve farklı form özelliği ile Klazomenai anakarısındaki yerleşimlerde tespit edilen diğer tüm örneklerden farklılık sergiler. **Kat. No. 17'nin** korunan kısmından hareketle gövdenin *Tip I* örneklerine nazaran daha dar olduğu görülmektedir. **Kat. No. 17** bu hali ile Khios yeni stil amphoralarının konik gövde yapısını andırmaktadır.

HBT Sektöründen ele geçen dip-tutamak parçalarına bakıldığında FGT Sektörü örnekleri ile bilhassa çalışma kapsamı içerisinde incelenen örnekler ile bire bir benzer örneklerin varlığından söz etmek mümkün olmamakla birlikte form özelliklerinin ortak olduğu görülür⁴⁷. Ancak, **Kat. No. 17** örneğine döndüğümüzde ana eleman olan bant kısmının korunmakla birlikte dip-tutamak kısmının uzamasına bağıntılı olarak ortaya çıkan formdaki değişimin HBT Sektörü örnekleri arasında gözlenmez.

47 HBT Sektöründen ele geçen dip- tutamak örnekleri için bkz. Hasdağlı 2010, şekil- 90- 92.

Değerlendirme

MÖ 6. yüzyıldan itibaren amphora üreticisi kentler arasında anılan Klazomenai, MÖ 499 yılında Pers hegemonyasına karşı başlatılan isyanın başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından anakaradaki yerleşimi Karantina Adasına taşımıştır. Bu dönemden itibaren kentteki amphora üretimine ilişkin bilgilerimiz oldukça sınırlıdır. Karantina Adasından ele geçen MÖ 5. yüzyıla tarihli ticari amphora parçalarının kökenini Dupont, Miletos'a bağlarken Lawall, söz konusu amphoraları Samos-Miletos kökenli olarak değerlendirir⁴⁸. Ancak bu noktada Sezgin'in tespitleri kentin amphora üretimindeki devamlılığını göstermesi bağlamında büyük önem taşımaktadır. Sezgin, Dupont ve Lawall'ın aksine Karantina Adası örneklerinin Güney İonia kökenli olmadığını ileri sürer. Araştırmacı, MÖ 7–MÖ 6. yüzyıla ait Miletos amphoralarının kentte çok az örnekle temsil edildiğini ayrıca bu döneme ait Samos amphoralarının ise tartışmalı birkaç parça ile sınırlı kalmasını bu savının kanıtı olarak gösterir. Sezgin, ayrıca MÖ 5. yüzyıla tarihli Karantina Adası örnekleri ile MÖ 4. yüzyıla tarihli ticari amphoralar arasında tespit edilen kil yapısı ve kil rengindeki belirgin paralellikler ile bu iddiasını güçlendirmektedir⁴⁹. Sezgin'in bu tespitleri Klazomenai'da MÖ 5. yüzyılda da ticari amphora üretiminin daha küçük ölçekte de olsa devam ettiğini gösterir.

Plastik bantlı amphoraların ortaya çıkış tarihi olarak MÖ 5. yüzyıl sonu-MÖ 4. yüzyılın başı önerilmesine karşın Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen gövde altı kısmen korunan dip- tutamak parçası bu tarihin daha erkene MÖ 5. yüzyıl içlerine çekilebileceğini işaret eder. Söz konusu Karantina Adası örneği dolgudan ele geçtiğinden dolayı kesin bir tarih önerisinde bulunulamamakla birlikte gövdenin korunan kısmı MÖ 5. yüzyılın küresel gövdeli ticari amphoralarını anımsatmaktadır⁵⁰. MÖ 656- 652 yılları arasında Klazomenai'nın kolonisi olarak kurulan Abdera'dan⁵¹ ele geçen küresel gövdeli, halka kaideli amphoranın plastik bantlı ağız kenarı dikkat çekicidir. Ağız boyuna dik olarak yerleştirilmiştir. Yuvarlatılmış ve inceltmiş ağız kenarından bant kısmına geçiş derin bir yivle belirtilmiştir. Düzgün kesitli bant dışı taşkındır⁵². Abdera örneği **Kat. No. 1** ve Karantina Adası örnekleri ile ortak form özellikleri sergiler. Dupont ve Skarlatidou Abdera örneğinin plastik bantlı Klazomenai amphoralarının öncüsü olabileceğini aktarmaktadır⁵³.

Çalışmanın başında belirtildiği üzere Klazomenai üretimi plastik bantlı amphoraların gövde yapılarına göre iki farklı tipin varlığı Doğer tarafından tespit edilmiştir. Gerek FGT Sektöründen ele geçen gövde kısmı korunmuş dip-tutamak parçaları gerekse HBT Sektöründen ele geçen plastik bantlı amphoralar kentte iki amphora tipinin bir arada kullanıldığını işaret eder ki benzer bir durumun varlığından Thasos ve Khios kentlerinde de

48 Sezgin 2009, 432.

49 Sezgin 2009, 432.

50 Carlson 2004, 177, fig. 50- 51.

51 Özgören 2007, 68.- 69.

52 Dupont- Skarlatidou 2012, 256, fig. 11.

53 Dupont- Skarlatidou 2012,253.

mevcut olduğu bilinmektedir. MÖ 5. yüzyılın sonu-MÖ 4. yüzyılın başında Thasos ve Khios arasındaki rekabete bağlı olarak Thasos'un pithoid ve bikonik olarak isimlendirilen taşıma kapasitesi ve dolayısı ile formları farklı iki yeni tip amphora üretimi yaptığı bilinmektedir⁵⁴. Benzer bir diğer uygulama Khios'da da görülür. MÖ 5. yüzyıl boyunca kent atölyelerinde şişkin boyunlu Khios amphoralarının üretimi devam ederken yüzyılın sonlarında MÖ 4. yüzyılın konik gövdeli amphoralarının öncüsü olarak görülen⁵⁵ düz boyunlu Khios amphoralarının şişkin boyunlu amphoralar ile eş zamanlı olarak üretildiği görülmektedir. Anlaşılan odur ki Klazomenai'da yakın ilişkide olduğu Khios ve Thasos gibi taşıma hacmi farklı birbirinin varyasyonu olan iki amphora tipini bir arada kullanmıştır.

Katalog

Kat. No.: 1

Buluntu Yeri: FGT 1986, TN. 10.002 (1.85m.1.65m.). KG10 sokağı dolgu.

Ölçüler: Çap:10.4 cm. **Korunan yükseklik:** 5.3 cm.

Hamur: Hamur bilgileri kayıptır.

Tanım: Dışa çıkık, keskinleştirilmiş ağız kenarı, ağızdan düz kesitli bantta geçişte derin bir oluk kullanılmıştır. Küçük bir kısmı korunan boyun başlangıcı düzdür.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No.: 2

Buluntu Yeri: FGT 1997, TN. 2.003 (1,12m.-1,00m.)

Ölçüler: Çap:10.4 cm. **Korunan yükseklik:** 5.3 cm.

Hamur: Mika, az miktarda kireç ve kum katkılı hamur (5 YR 7/6)

Tanım: Dışa çıkık, yuvarlatılmış ağız kenarı, ağızdan dış bükey profilli bantta geçişte ince bir yiv kullanılmıştır. Dairesel kesitli baston kulp. Küçük bir kısmı korunan boyun başlangıcı düzdür.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği.

Kat. No.: 3

Buluntu Yeri: FGT 1985, TN. 9.058 (1.60m.-0.90m.). KG10 sokağı.

Ölçüler: Çap:11.6 cm. **Korunan yükseklik:** 19.7 cm.

Hamur: Hamur katkısı ve rengi için bkz. Kat. No. 2. Dış yüzeyde krem rengi astar (7.5 YR 6/6)

Tanım: Dışa çıkık, yuvarlatılmış ağız kenarından dış bükey profilli bantta geçiş yumuşak,

---

54 Thasos amphoraları için bkz. Doğer 1990,111- 115; Lazanov 2009,87.

55 Khios amphoraları için bkz. Doğer 1990, 82- 86.

Klazomenai FGT Sektöründen Ele Geçen Plastik Bantlı Amphoralar

iç bükey bir kavisle belirtilmiştir. Dudak altında ve plastik bant başlangıcında oluklar kullanılmıştır. Kulplar dairesel kesitlidir. Boyun yüksek ve silindirik.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği.

Kat. No.: 4

Buluntu Yeri: FGT 1985, TN. 9.058 (1.60m.-0.90m.). KG10 sokağı dolgu.

Ölçüler: Çap:11.6 cm. **Korunan yükseklik:** 12.5 cm.

Hamur: Bkz. Kat. No. 2. Dış yüzeyde krem rengi astar (7.5 YR 6/6).

Tanım: Dışa çıkık, hafif yayvan ve yuvarlatılmış ağız kenarı, ağızdan düz kesitli bantta geçişte iç bükey profilli kavis kullanılmıştır. Dudak altı ve bant başlangıcında ince oluklar kullanılmıştır. Boyun silindirik ve yüksektir.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği.

Kat. No.: 5

Buluntu Yeri: FGT1982 TN.044 (1.50m.-1.35m.).

Ölçüler: Çap:10.8cm. **Korunan yükseklik:** 22.6cm.

Hamur: Bkz. Kat. No. 2.

Tanım: Uç kısmı inceltilmiş dışa çekik ve yayvan ağız kenarı. Ağız kenarından düz kesitli batta geçişte oluk kullanılmıştır. Baston formundaki kulplar eliptik kesitlidir İç bükey profilli boyun omuzlara doğru açılarak iner.

Tarih: MÖ. 4 yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No.: 6

Buluntu Yeri: FGT1982 TN.044 (1.50m.-1.35m.).

Ölçüler: Çap:10.8cm. **Korunan yükseklik:** 22.6cm.

Hamur: Mika ve kum katkılı hamur (5 YR 7/6).

Tanım: Uç kısmı yuvarlatılmış bant formunda yayvan ağız kenarı. Ağız kenarından düz kesitli, kalın batta geçişte ince bir oluk kullanılmıştır. Baston formundaki kulplar eliptik kesitlidir İç bükey profilli boyun omuzlara doğru açılarak iner.

Tarih: MÖ. 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No.: 7

Buluntu Yeri: FGT1982, TN.044 (1.50m.-1.35m.).

Ölçüler: Çap:16.6cm. **Korunan yükseklik:** 13.7cm.

Hamur: (?)

Tanım: Kalın bant şeklinde ağız kenarı. Ağız kenarından düz kesitli batta geçişte ince bir oluk kullanılmıştır. Baston formundaki kulplar eliptik kesitlidir. Boyun omuzlara doğru açılarak iner.

Tarih: MÖ. 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No.: 8

Buluntu Yeri: FGT1982 TN.044 (1.50m.-1.35m.).

Ölçüler: Çap:10.8cm. **Korunan yükseklik:** 22.6cm.

Hamur: Mika ve az miktarda kum ve kireç katkılı hamur (5 YR 6/6).

Tanım: Uç kısmı inceltilmiş dışa çekik ağız kenarı. Ağız kenarından dış bükey profilli kalın batta geçişte ince bir oluk kullanılmıştır. Baston formundaki kulplar eliptik kesitlidir. Boyun omuzlara doğru açılarak iner. Omuzlar düşüktür.

Tarih: MÖ. 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No.: 9

Buluntu Yeri: FGT 2002 TN.3010 (1.00 m.), 2. Evre taban üstü.

Ölçüler: Çap:10.8cm. **Korunan yükseklik:** 22.6cm.

Hamur: Mika, az miktarda taşcık ve kum katkılı hamur (7.5 YR 8/6)

Tanım: Uç kısmı inceltilmiş dışa çekik ve yayvan ağız kenarı. Ağız kenarından düz kesitli batta geçişte oluk kullanılmıştır. İç bükey profilli boyun omuzlara doğru açılarak iner.

Tarih: MÖ. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No.: 10

Buluntu Yeri: FGT 02 TN.1041 (1.40m.-1.18m.) 3F evi 6 no.lu mekan taban altı dolgusu.

Ölçüler: Çap:10.7cm. **Korunan yükseklik:** 8.4 cm.

Hamur: Mika ve az miktarda kum katkılı hamur (5 YR 7/6).

Tanım: Uç kısmı inceltilmiş dışa taşkın ve yayvan ağız kenarı. Ağız kenarından dış bükey profilli batta geçişte oluk kullanılmıştır. Kulplar eliptik kesitlidir. Boyun omuzlara doğru açılarak iner.

Tarih: MÖ. 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No.: 11

Buluntu Yeri: FGT 2002 TN.1013 (1.50m.-1.35m.).

Ölçüler: Çap:11.5cm. **Korunan yükseklik:** 11.5 cm.

Hamur: Az miktarda mika ve kum katkılı hamur (5 YR 7/6).

Tanım: Dışa taşkın kalın bant şeklindeki ağız kenarından bant kısmına geçişte ince bir oluk kullanılmıştır.

Tarih: MÖ.4 yüzyılın ikinci çeyreği.

Kat. No.: 12

Buluntu Yeri: FGT 2000 TN. 1.017 (1.30-1.25 m.)

Ölçüler: Çap:10.7. cm. **Korunan yükseklik:** 3.7 cm.

Hamur: Mika ve az miktarda kum katkılı hamur (5 YR 7/6).

Tanım: Etrafi plastik bantla çevrili silindirik tutamak ve içi dolu oturma düzlemi.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği.

Klazomenai FGT Sektöründen Ele Geçen Plastik Bantlı Amphoralar

Kat. No.: 13

Buluntu Yeri: FGT 1998 TN. 9.010 (1,28-1,24/1,20 m.)

Ölçüler: Çap: 3.7 cm. **Korunan yükseklik:** 18.7cm.

Hamur: bkz. Kat. No. 12.

Tanım: Etrafı kalın bir plastik bantla çevrili silindirik tutamak ve içi oyuk oturma düzlemi.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği.

Kat. No.: 14

Buluntu Yeri: FGT 1998 TN. 11.009 (1,27-1,19 m.) 3D evi 6 ve 7 No.lu mekan ortak duvar.

Ölçüler: Çap: 3 cm. **Korunan yükseklik:** 8.7cm.

Hamur: bkz. Kat. No. 12.

Tanım: Etrafı kalın bir plastik bantla çevrili kesik konik tutamak ve içi oyuk oturma düzlemi

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği.

Kat. No.: 15

Buluntu Yeri: FGT 2002 TN. 1.018 (1.54-1.47 m.) 3F evi 12 no.lu mekan.

Ölçüler: Çap: 3.9 cm. **Korunan yükseklik:** 12.3cm.

Hamur: bkz. Kat. No. 12.

Tanım: Aşağıya doğru daralarak inen plastik bantla çevrili kesik konik silindirik dip-tutamak ve içi oyuk oturma düzlemi. Dip-tutamağın oturma düzlemi.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreği.

Kat. No.: 16

Buluntu Yeri: FGT 1982 TN. 036 (1.65-1.55m.) 1D evi 3 no.lu mekan.

Ölçüler: Çap: 3.5 cm. **Korunan yükseklik:** 7.8cm.

Hamur: bkz. Kat. No. 12. (7.5 YR 6/6).

Tanım: Plastik bant kısmı dışa taşkın, boynuz kesitli, kesik konik dip- tutamak ve içi oyuk oturma düzlemi.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kat. No.: 17

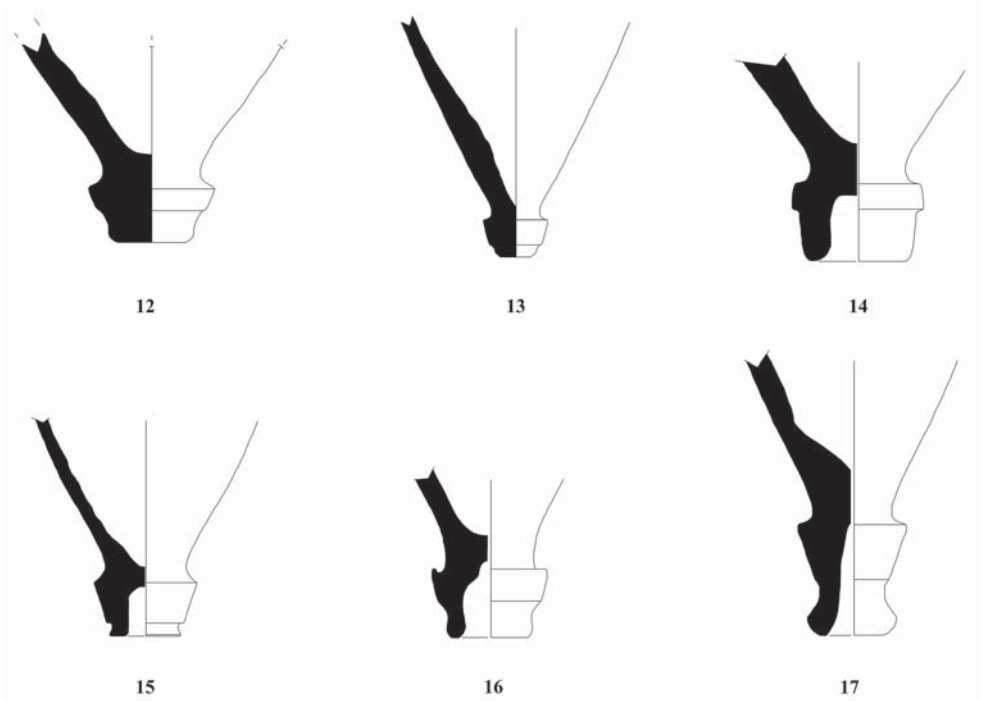
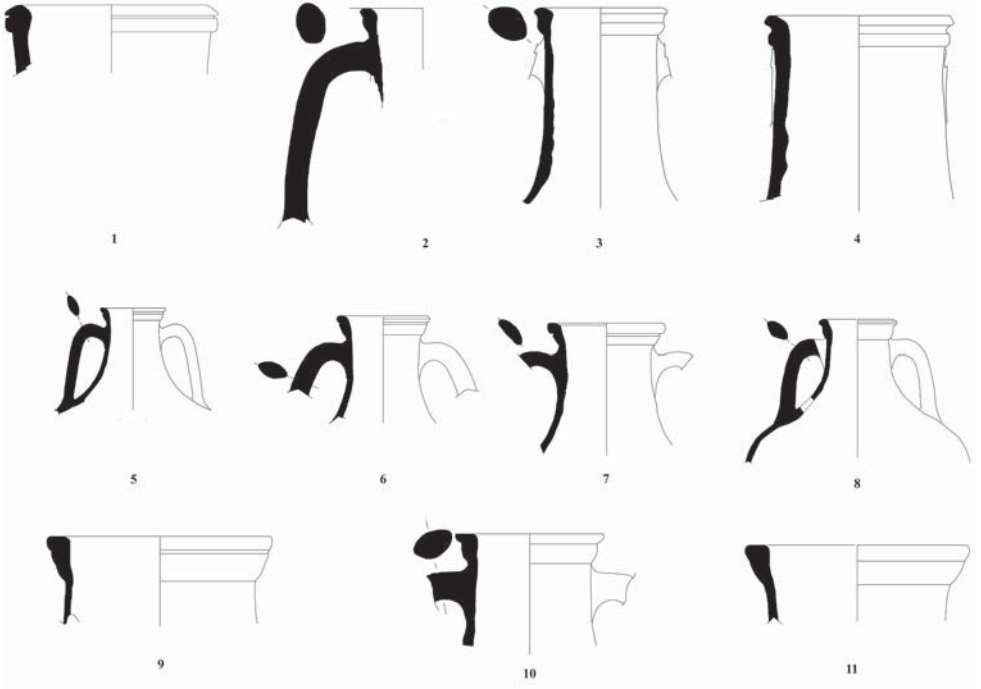
Buluntu Yeri: FGT 1982 TN. 040 (1.80-1.70m.) 1B evi 1 no.lu mekan.

Ölçüler: Çap: 2.5 cm. **Korunan yükseklik:** 12.3cm.

Hamur: Mika, kireç ve az miktarda kum katkılı hamur (5YR 6/6).

Tanım: Etrafı plastik bantla çevrili silindirik tutamağın dip kısmı aşağı doğru iç bükey bir yay çizerek genişlemektedir. Oturma düzleminin içi oyuktur.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı

Kaynakça

Eski Çağ Kaynakları

Thukydides, *History of the Peloponnesian War*, Volume I, Tr: C. F. Smith, Loeb Classical Library 108, 1919.

Çağdaş Kaynaklar

Atila-Okan 2016

Atila C.-Okan E., “New Observations about Fourty Century BC Clazomenian Trade Amphoras”, *Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, 151.

Bailey 1975

Bailey D. M., *Catalogue of the Lamps in the British Museum Vol. I, Greek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps*. London.

Bengtson 1960

Bengtson H., *Griechische Geschichte*, München.

Debord 1999

Debord P., *L'Asie Mineure au IV siècle (411-323 a. C.)*, *Pouvoirs et jeux politiques*, Boerdeaux.

Doğer 1982

Doğer E., *Klazomenai Kazısındaki Ticari Amphora Buluntuları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dan: Doç. Dr. G. Bakır), Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Doğer 1986

Doğer E., “Premieres remarques sur les amphores de Clazomenes”, *BCH Suppl. XIII*.

Doğer 1988

Doğer E., *Klazomenai Kazısındaki Arkaik Dönem Ticari Amphoraları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dan. Doç. Dr. T. Bakır), Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Arkeoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Doğer 1990

Doğer E., *Antik Çağda Amphoralar*, İzmir.

Dupont-Skarlatidou 2012

Dupont P.-Skarlatidou E., “Archaic Transport Amphoras from the First Necropolis of Clazomenian Abdera”, (Ed: M. Tiverios, V. Misailidou-Despotidou, E. Manakidou, A. Arvanitaki) *Archaic Pottery of the Northern Aegean and Its Periphery (700–480 BC)*, Thessaloniki.

Carlson 2004

Carlson D. N., *Cargo in Context: The Morphology, Stamping, and Origins of the Amphoras from a Fifth-Century B. C. Ionian Shipwreck*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dan. L. Kallet), The University of Texas at Austin.

Čistov–Domzalski 2002

Čistov D. E.–Domzalski K., “Nymphaion – Results of Excavations at Sector N (1994–1998)”, *Archeologia LII*, Warsaw.

Egeci 2014

Egeci H. S., *Klazomenai- Karantina Adası Tiyatro Kazılarında Ele Geçen Siyah Firnisli Seramikler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dan: Prof. Dr. B. Gürler), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hasdağlı 2010

Hasdağlı İ., *Klazomenai HBT Sektörü Klasik Dönem Tabakalarının Değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dan: Doç. Dr. Y. E. Ersoy), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Hasdağlı 2012

Hasdağlı İ., “The Assessment Of The 4Th Century B.C. Finds From Three Wells Uncovered At Clazomenae HBT (Hamdi Balaban Tarlası) Sector”, Olba XX.

Howland 1958

Howland R. H., *Greek Lamps and their Survivals*, The Athenian Agora IV, Princeton.

Lazanov 2009

Lozanov I., “On the import amphorae in thrace (6th-3rd centuries B.C.): Reflections on some recent discoveries in the middle hebrus valley”, (Eds: D. Kassab Tezgör, N. Inaishvili), Pataps I Production and Trade of Amphorae in the Black Sea, Varia Anatolica, 21, İstanbul, Paris.

Lawall 1995

Lawall M. L., *Transport Amphoras and Trademarks: Imports to Athens and Economic Diversity in the Fifth Century B.C.*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), The University of Michigan.

Nörling 1996

Nörling Y. T., *Attische Keramik aus Klazomenai*, Saarbrücken.

Özbay 2004

Özbay F., “The History and Archaeology of Klazomenai in the Fourth Century BC and the Settlement at Chyton” (Eds: A. Moustaka, E. Skarlatidou, M.-C. Tzannes and Y. Ersoy), Klazomenai, Teos and

Abdera: Metropolis and Colony Proceedings of the International Symposium held at the Archaeological Museum of Abdera, 20-21 October 2001, Thessaloniki.

Özbay 2006

Özbay F., *Klazomenai'deki M.Ö. 4. Yüzyıl Yerleşimi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dan: Doç. Dr. Y. E. Ersoy), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özbay 2016

Özbay A., *Klazomenai Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazılarında Ele Geçen Pişmiş Toprak Figürinler*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dan: Doç. Dr. H. Cevizoğlu), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özbay 2019

Özbay F., “Klazomenai FGT (Feride Gül Tarlası) Sektöründen Ele Geçen İthal Ticari Amphoralar”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 59.

Özgören 2007

Özgören Ö., *Arkaik Dönemde Klazomenai'nin Denizaşırı Etkinlikleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dan: Doç. Dr. G. G. Demir), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Selçuk 1998

Selçuk T., *1992- 1995 Yılları Arasında Phokaia Kazılarında Bulunmuş Amphoralar*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dan: Prof. Dr. Ö. Özyiğit), Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Sezgin 2004

Sezgin Y., "Clazomenian Transport Amphorae of the Seventh and Sixth Centuries" (Eds: A. Moustaka, E. Skarlatidou, M.-C. Tzannes and Y. Ersoy), Klazomenai, Teos and Abdera: Metropolis and Colony Proceedings of the International Symposium held at the Archaeological Museum of Abdera, 20-21 October 2001, Thessaloniki.

Sezgin 2009

Sezgin Y., *Arkaik Dönem İonia Üretimi Ticari Amphoralar sorunu*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dan: Prof. Dr. E. Doğer), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Seleucia | Sayı XII | Mayıs 2022

Quae visa vera, quae non veriora:

An Essay On The Poetics of Monumentality

Quae visa vera, quae non veriora:

Klasik Mimariye Şiirsel Anıtsallık Üzerine bir Deneme

Fikret Yegül

9

Holy Water and Healing Practices at the Pilgrimage

Site of Hagia Thekla at Meryemlik

Meryemlik Azizye Thekla Hac Merkezi'nde Kutsal Su ve Tedavi Uygulamaları

Arabella Cortese

27

Palaiologoslar Dönemine Ait Kadıkalesi/Anaia

Buluntusu "Meryem Hagiosoritissa ve Daniel

Aslanlar İninde" Betimli Bir Grup Trakhy

A Group of Trakhy from Kadıkalesi/Anaia with Representations of "Virgin Hagiosoritissa" and "Daniel in The Lion's Den"

Ceren Ünal

53

Hellenistic and Early Roman Imperial Glass Finds from the Acropolis of Olba

Olba Akropolisi Hellenistik ve Erken Roma

İmparatorluk Dönemi Cam Buluntuları

Emel Erten – Emine Akkuş Koçak

69

International Relations and Creating Caliphal

Image in the Palace of Medinat'al Zahra in

Andalusia

Endülüs Sarayı Medinetü'z-Zebra'da Uluslararası

İlişkiler ve Halifelik İmajının İnşası

Meltem Özkan Altunöz

95

Sinop Balatlar Kilisesi Kazılarında Ortaya Çıkartılan

Kitap Pimleri

Book Pins Unearthed During The Excavations

of Sinop Balatlar Church

Sanem Soylu Yılmaz

111

Karia Stratonikeias'ından Bir İyi Çoban Heykelciği

A Good Shepherd Statuette from Carian Stratonikeia

Fatma Aytekin

123

Yeni Kazılar ve Araştırmalar Işığında

Anemurium'dan Bir Mezar Örneği: A I 6 Nolu

Mezar

A Tomb Example from Anemurium in the Light

of New Excavations and Researches: Tomb A I 6

Mehmet Tekocak – Mevlüt Eliüşük

139

Kilikia'daki Flaviopolis Kentine Ait Yayınlanmamış

Sikkeler

Unpublished Coins of the City of Flaviopolis in Cilicia

Fatih Erhan

161

Klazomenai FGT Sektöründen Ele Geçen

Plastik Bantlı Amphoralar

Plastic Banded Trade Amphorae Discovered

at Klazomenai FGT Sector

Firket Özbay

179

Eirenopolis (Isauria) Kırsalından Bir Şarap Atölyesi ve Bir Üzüm Presi

A Wine Workshop and a Rock-Cut Wine Press in the

Rural of Eirenopolis (Isauria)

Ercan Aşkın

199

Bizans Kilise Müziği Üzerine Bir Değerlendirme

An Assessment on Byzantine Church Music

Ozan Hetto

215

Le Quien Metninde Anemurium Piskoposluğu

The Bishopric of Anemurium in Le Quien's Account

Murat Özyıldırım

229

ISSN 2148-4124

ISBN 978-625-7799-51-5

9 786257 799515

